

Asia: VN/24846/2023

Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotinen suunnitelma

Yleiset kysymykset

Onko suunnitelmassa ja sen linjauksissa tunnistettu olennaiset asiat?

Suomen ja myös Pohjois-Karjalan tulevaisuuden menestystä ajatellen suunnitelmaluonnoksen monet tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta koskevat linjaukset ovat olennaisia ja kannatettavia. Teemoista erityisesti puhdas siirtymä ja sen vauhdittaminen on tärkeä, ja painotus sopii hyvin Pohjois-Karjalan osaamisprofiiliin. Niin ikään monet muut koko Suomen osalta esille nostetut asiat ja valinnat kuten turvallisuusratkaisut, huoltovarmuus ja osaaminen kaksoissiirtymän eli digitalisaation ja puhtaan siirtymän osa-alueilla kuten biotaloudessa, ovat hyviä myös Pohjois-Karjalan näkökulmasta.

Suunnitelmaluonnoksessa ei käsitellä paljoakaan alueellista ulottuvuutta. Kaiken muun toiminnan tavoin T&K-toiminta tapahtuu kuitenkin aina jossain, ja osaamiskeskittymät ja liiketoimintaekosysteemit ovat usein paikallisia. Alueiden väliset erot tutkimus- ja kehittämistoiminnassa ovat myös huomattavia. T&K-menot ovat Tilastokeskuksen tietojen mukaan Pohjois-Karjalassa selvästi maan keskiarvoja pienemmät (vuonna 2022 vain 787 euroa per asukas vs. 1 426 euroa per asukas) ja pitkälti korkeakoulusektorin varassa (56 % alueen T&K-menoista). Yrityssektori ei ole menestynyt hyvin kansallisessa T&K-rahoituksen jaossa. Lyhyellä aikavälillä julkisen sektorin tutkimus- ja kehittämisrahoitus on nopein keino kasvattaa T&K-intensiteettiä, mutta myös yksityisen sektorin T&K-panostuksia on tarpeen saada nostettua selvästi nykytasosta. Valtion resursseja tarvitaan korkeakoulusektorille, tutkimuslaitoksiin ja yritysten T&K-toiminnan tukemiseen.

On myös muistettava, että Venäjän hyökkäyssota ja sen kerrannaisvaikutukset näkyvät Suomen parin viime vuoden kehityksessä, ja erityisen voimakkaasti vaikutukset näkyvät Itäisessä Suomessa. Kiihtynyt inflaatio sekä korkojen ja energian hinnan nousu vaikuttavat koko maassa, mutta rajaliikenteen ja Venäjän kaupan loppuminen sekä Saimaan kanavan liikennöinnin loppumisesta aiheutunut kuljetuskustannusten nousu, ovat asioita, jotka korostuvat Itäisessä Suomessa. Tästä kertoo mm. se, että Venäjän osuus Pohjois-Karjalan viennistä oli 10 %, eli osuus oli kaksinkertainen koko maahan verrattuna. Toisaalta Pohjois-Karjalassa ja Itäisessä Suomessa laajemmin on paljon

lunastamatonta kehityspotentiaalia. Esimerkiksi puhdasta siirtymää tukevia energia- ja yritysinvestointeja on Pohjois-Karjalassa vireillä 1,37 mrd. euron arvosta. Lisäksi sekä korkeakoulusektorilla että tutkimuslaitoksissa tehdään tutkimusta, jonka soveltamisessa ja kaupallistamisessa on paljon mahdollisuuksia. Potentiaalın hyödyntämisessä ja myönteisen kehityksen vauhdittamisessa tutkimus- ja kehittämistoiminta on monella tapaa keskeinen tekijä. T&K-toimintaa tukevat valtion panostukset ovat avainroolissa.

Miten suunnitelma vaikuttaa sektorinne ja/tai organisaationne toimintaan?

-

Huomiot suunnitelman linjauksiin

Yhteistyö on Suomen T&K-toiminnan vahvuus

Suunnitelmaluonnoksessa mainittu tarve vahvistaa kansallisten ja alueellisten T&K-kehittämistoimien yhdensuuntaisuutta on erittäin tärkeää, sillä se lisää T&K-toiminnan vaikuttavuutta, tuloksellisuutta ja tukee 4 % TKI-tavoitteen saavuttamista.

Suunnitelmaluonnoksessa mainitaan, että ammattikorkeakoulujen mahdollisuutta saada kilpailtua tutkimusrahoitusta Business Finlandin kautta parannetaan. Tällä on positiivinen vaikutus myös yritysten aktivoimiseen ja mukaan saamiseen T&K-toimintaan, koska ammattikorkeakouluilla on yleensä hyvin toimivat ja tarvelähtöisesti rakentuneet yritysyritysteistyösuhteet.

ELY-keskusten (myöhemmin elinvoimakeskukset) ja Business Finlandin rahoittajaroolien ja palveluiden on hyvä olla mahdollisimman selkeät asiakkaiden suuntaan.

Yritysten kunnianhimoisen T&K-toiminnan lisääntyminen vauhdittaa talouskasvua

- **Yritysten T&K-investoinnit kasvuun**
- **Uusia yrityksiä T&K-toimintaan**

Yritysten T&K-panostukset ovat olleet Pohjois-Karjalassa verrattain pieniä, toisaalta niiden lisäämisessä on siten myös paljon mahdollisuuksia, ja yrityksiä on suunnitelman tavoitteiden mukaisesti kannustettava T&K-toiminnan lisäämiseen. Rahoitusta ja toimenpiteitä tulee suunnata yrityksille koko maassa. Tällä hetkellä esimerkiksi Business Finlandin rahoituksesta huomattavan suuri osuus suuntautuu pääkaupunkiseudulle. Onkin erittäin hyvä, että luonnoksen sivulla 11 todetaan, että T&K-toiminnan vahvistamisessa on tärkeää ottaa huomioon alueiden erilaiset tarpeet ja että kansallisten ja alueellisten kehittämistoimien yhdensuuntaisuuden myötä luodaan edellytyksiä myös kansainväliseen yhteistyöhön. Business Finlandin rahoitusinstrumenttien tulisi olla helposti saavutettavissa ja hyödynnettävissä erityisesti mikroyrityksille ja pienille pk-yrityksille.

Lisäksi eri rahoitusvälineiden mitoitusta ja käytön laajuutta on hyvä tarkastella ja tarvittaessa reagoida kysyntään, esimerkkinä hyvän vastaanoton saanut innovaatioaseteli.

Luonnoksen sivulla 14 todetaan, että yritysten T&K-toiminta on keskittynyt paitsi pieneen määrään yrityksiä myös muutamille toimialoille. Tavoitteena on saada yhä useampi suomalainen yritys toteuttamaan ja hyödyntämään T&K-toimintaa. Sama huomio pätee myös alueisiin: T&K-toiminta on alueellisesti hyvin keskittynyttä. Yhä useampi suomalainen yritys tulee saada sijaintipaikastaan riippumatta toteuttamaan T&K-investointeja. Yritysten kannustaminen T&K-toiminnan kehittämiseen edellyttää henkilöstöä ja resursseja alueille. Esimerkiksi Suomen Akatemian ja Business Finlandin rahoituksen lisääminen tulee toteuttaa niin, että eri alueilla toimivilla yrityksillä on yhtäläiset mahdollisuudet tarttua rahoitusmahdollisuuksiin.

Suunnitelmaluonnokseen tulisi kirjata tavoitteeksi, että Business Finlandin läsnäoloa ja aktiivista toimintaa alueilla lisätään. Alueilla tulisi resursoituna Business Finlandin oma alueyhdyshenkilö, joka tuntee alueen yritysten kehittämistarpeet, tarjoaa sparrausapua ja tukee ohjelmatyötä. Tavoitteena tulee lisäksi olla, että Business Finlandin ohjelmien suunnittelussa huomioidaan alueilla toimivien yritysten tarpeet ja ohjelmien yhteensopivuus esim. ELY:n rahoituksen kanssa.

T&K-osaaminen lisääntyy ja T&K-osaajien määrä kasvaa julkisella ja yksityisellä sektorilla tuottavuuskasvun tueksi

- **Uutta tietoa tuottava T&K-toiminta**
- **Tutkijanurat vahvistuvat julkisella ja yksityisellä sektorilla**

T&K-osaajien määrän kasvuun tarvitaan enenevässä määrin myös kansainvälisiä osaajia. Kansainvälisten T&K-osaajien houkuttelu ja heidän jäämisensä Suomeen esimerkiksi tohtorintutkintojen suorittamisen jälkeen edellyttää sitä, että Suomi on houkutteleva vaihtoehto osaajille. Suomen jääminen jälkeen koulutusasteissa monista muista OECD-maista, joissa korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus nuorten ikäluokista on kasvussa, on hälyttävä huomio. Suomella on suunnitelmaluonnoksen mukaan OECD-maista suurin pula korkeakoulutetuista työntekijöistä ja häviämme verrokkimaille ulkomaisten korkeasti koulutettujen houkuttelevuudessa. Pohjois-Karjalassa korkeakoulutettujen osuus väestöstä on koko maata matalampi, vaikka alueella on myös kv. opiskelijoiden kannalta vetovoimainen yliopisto. Pitovoimassa on parantamisen varaa. Korkeakoulutettujen väestöosuuden kasvattaminen ja keinot, jotka edistävät ulkomaisten korkeasti koulutettujen jäämistä alueelle ovat tarpeen varsinkin, kun tiedetään alueen väestörakenteen ikääntymisen aiheuttamat haasteet osaavan työvoiman saatavuudelle.

Korkeatasoiset tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurit lisäävät Suomen houkuttelevuutta

- **Strategisia vahvuusaloja tukevat infrastruktuurit**
- **Suurteholaskennan kapasiteetin päivittäminen**

Kansainvälinen yhteistyö ja kansainvälisen T&K-rahoituksen hyödyntäminen lisääntyvät

- EU:n T&K-yhteistyö
- Muu kansainvälinen T&K-yhteistyö

T&K-toiminnan strategiset valinnat rakentavat Suomen tulevaisuuden menestystä

Suomi on jäänyt talouskehityksessä pahasti jälkeen keskeisistä kilpailija- ja verrokkimaista. Suomen historiasta ei löydy toista yhtä pitkää heikon kasvun jaksoa kuin mitä viimeiset 15 vuotta ovat olleet. Syystäkin 2010-luvusta puhutaan talouskehityksen osalta menetettynä vuosikymmenenä. Yksi vaatimattoman kehityksen selittävä tekijä on tutkimusten mukaan ollut heikko tuottavuuskehitys. Talouskehitys ei ole myöskään vahvistunut viime vuosina, pikemminkin päinvastoin. Koronapandemiasta selvitettiin eurooppalaisittain verrattuna kohtuullisen pienellä talouden notkahduksella, mutta pandemiasta toipuminen on ollut hidasta, kunnolliseen kasvuvauhtiin emme ole päässeet. Tilannetta on pahentanut Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan. Vuonna 2023 Suomen Bkt kasvoi Eurostatin tietojen mukaan 3,6 %. Kasvuvauhti jäi vain noin puoleen EU:n keskiarvosta (+6,6 %) ja kauas kovimmassa vauhdissa olleista maista.

Viime aikoina vahvasti esillä olleet valtiontalouden menoleikkaukset voivat tuoda helpotusta julkisen talouden haasteisiin, mutta erityisen kipeästi Suomen talous kaipaa kasvun eväitä. Pidemmällä aikavälillä kestävä kasvun aikaansaaminen edellyttää hyvin suunnattuja panostuksia tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan sekä niiden avulla tapahtuvaa tuottavuuden kasvua. Kuten luonnoksessa valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotiseksi suunnitelmaksi todetaan, Suomi menestyy tulevaisuudessa vain osaamisella ja innovaatioilla. Suomen asettama tavoite nostaa tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot neljän prosentin osuuteen BKT:sta vuoteen 2030 mennessä on tulevaisuuden talouskehityksen kannalta erittäin tärkeä ja kannatettava linjaus, joka edellyttää valtiolta vahvoja panostuksia ja strategisia valintoja.

Huomiot muihin suunnitelman osioihin:

Mahdolliset huomiot suunnitelman seurantaan (luku 4)

Mahdolliset huomiot TKI-toimintaympäristön kehittämiseen (luku 5)

Mahonen Sirpa

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto - Kimmo Niiranen, maakunnan
edunajaminen-yksikkö, Maarit Siitonen, aluekehitys-yksikkö